

VERSLAG SESSIE 8
GROOT ONDERHOUD 2017
1 DECEMBER 2017

SUPERDIVERSITEIT

Datum :	vrijdag 1 december 2017
Coördinator sessie:	Katrijn D'hamers
Voor verslag :	Tine Vandezande

Hoe kunnen erfgoedinstellingen inspelen op een superdiverse samenleving? Dat is de vraag die wordt bekeken aan de hand van een panelgesprek. Panelleden zijn Mieke Maes, Erfgoedcel Brussel/VGC; Bram Beelaert, Red Star Line Museum en Piet Creve, AMSAB-ISG.

Kader van het gesprek: Steven Vertovec onderzocht de diversiteit in Londen en introduceerde de term 'superdiversiteit' in 2005. Zijn bevindingen resulteerden in een boek, *'Super-diversity'*, waarin Vertovec vaststelde dat er een toename was aan interne diversiteit, waarbij etniciteit slechts een element is. Superdiversiteit wil vorm geven aan en inzicht geven in de processen van diversificatie, die niet alleen het resultaat zijn van migratie, maar ook van toegenomen individualisering en ontwikkeling van levensstijlen en persoonlijke identiteiten. Het kan beter omschreven worden als een constant bewegen van migranten(groepen) die gevarieerd zijn in samenstellingen, vormen van bezit en welzijnsstatus

Welke zaken vielen het panel op in het boek?

Bram: "Welke rol heeft de erfgoedsector of de algemene erfgoedspeler te spelen? Het is aan ons om het al te benoemen. Zo kunnen we invloed uitoefenen op het beleid. Of, als je iemand opneemt in een tentoonstelling, is het wel belangrijk om hem of haar te duiden met al zijn of haar verlangens."

Welke kansen en bedreigingen zien jullie als erfgoedspeler?

Mieke: "Als erfgoedcel hebben we een iets andere rol dan de collectiebeherende instellingen. Maar iedereen heeft zijn of haar achterban en je voelt zo ook wel het respect groeien. Je kan mensen niet vastpinnen op die culturele waarheid. Er liggen zeker nog heel veel kansen daar."

Interculturele ontmoetingen zijn mooi maar erfgoedthema's zijn ook vaak heel beladen. Denk maar aan Sinterklaas en zijn (zwarte) pieten. Wat kan een erfgoedorganisatie betekenen op zo'n moment?

Bram: "Een pasklaar antwoord hierop bieden is moeilijk. Het is wel belangrijk om als 'experten' in de erfgoedsector na te denken over het recht op vrije meningsuiting en kritisch nadenken. Migratie is ook een verhaal dat in de diepte werkt: het is een nationaal, internationaal en lokaal verhaal. Het biedt mogelijkheden, en die moeten we misschien meer durven uitspelen."

Piet: "We moeten ook over de grens blijven kijken. Hoe gebeurt het in Nederland? De transversale netwerken van migranten worden steeds belangrijk. Het feit dat we als erfgoedsector steeds meer contact moeten houden met onze buurlanden blijft heel belangrijk."

Wat met de zorg om de meertaligheid? Kunnen we daar iets mee? Brengt dit bedreigingen met zich mee?

Mieke: "In Brussel wordt er de laatste tijd soms minder strikt toegezien wanneer de algemene voertaal niet wordt gesproken. Meertaligheid biedt vooral veel kansen. Maar Nederlands ook. Nederlands wordt echt wel gezien als een hefboomtaal. Er zijn al enkele erfgoedinstellingen die erop inzetten."

Bram: "Het is een feit dat de erfgoedsector nog altijd een witte sector is en daar ligt nog altijd veel werk. Er zijn altijd kansen en verbindingen tussen mensen en dit gaat verder dan gewoon je vrijwilligers bij je werking betrekken."

En wat met de praktijk? Enkele voorbeelden

1 / Ontmoetingen op herinneringsplaatsen: Memorydate

Heidi Timmerman (Provincie West-Vlaanderen) vertegenwoordigt het netwerk. Heidi heeft 14 jaar ervaring in het onderwijs en mocht in opdracht van de provincie West-Vlaanderen het project Memorydate uitwerken.

Wat vooraf ging aan Memorydate:

- in 2002: netwerk Oorlog en Vrede in de Westhoek (musea, verenigingen, lokale besturen, erfgoedcellen);
- herdenkingsperiode (2014-2018) 'Leren uit de oorlog';
- verhaal van de oorlog wordt omgebogen naar een verantwoorde herinnering en een duidelijke vredesboodschap.

Wat waren de doelstellingen?

- ontmoeting: ontmoeten en filosoferen over oorlog en vrede aan de hand van historisch erfgoed;
- verdieping: collectiestukken en verhalen inzetten om ervaringen uit te wisselen en gemeenschappelijke aspecten te ontdekken;
- sociale vaardigheden: onderwijs levensecht maken. Buddy-project ontstaat uit een erfgoedproject.

Hoe is het project Memorydate verlopen?

- Draaiboek: opmaken van ontmoetingsdag met betrokkenen
- Voorstelling project: in de klas aan de leerlingen
- Opdracht voor de leerlingen: breng eten, een foto, sleutelhanger, dans, traditie mee die iets vertelt over jezelf,
- Ontmoetingsdag rond een thema: met input van GoodPlanetBelgium (kennismakingsspelletjes), museum (verhalen, objecten) en filmhuis (interviews), Talbot House: 'Waar voel jij je thuis'?

2 / Meerstemmig erfgoed

Paul Janssenswillen (UA), Els Vinckx (Hogeschool PXL), Silke Leenen (Hogeschool PXL)

Wat waren de doelstellingen? Duurzame samenwerking tussen erfgoedsector en onderwijs, multiperspectiviteit bieden

Waarom multiperspectiviteit?

Diversiteit is een belangrijk uitgangspunt maar multiperspectiviteit gaat veel breder. Inhoud: historisch denken, het hele wetenschappelijke denken. Houding: een bereidheid om zich te verplaatsen in het perspectief van iemand anders.

Een matrix voor multiperspectiviteit in erfgoedonderwijs: de initiatiefnemers trokken met hun matrix naar musea die het instrument kunnen gebruiken als screeningselement. Op die manier kunnen ze aftoetsen welke vaardigheden naar voren komen in hun tentoonstelling.

Wat waren de valkuilen?

Sommige zaken waren moeilijk om in beeld te brengen, zoals bijvoorbeeld de vraag naar wat er aan bod komt in de collectie.

De organisatie: 3 verschillende ontwerpteam met in elk team 1 projectmedewerker, 1 of 2 studenten lerarenopleiding PXL Hasselt/UAntwerpen

Duurzaam erfgoedklimaat: altijd precies maatwerk door Tine Vandezande

Ontwerpteams met een eigen focus

Ontwerpteam 1: “Van hier tot daar” is de centrale vraag in de rondleiding

Ontwerpteam 2: Religie in de middeleeuwse samenleving in onze gewesten

Ontwerpteam 3: Sociale mobiliteit in wonen, werken en vrije tijd

Concluderend kunnen we stellen dat er voor de erfgoedsector heel wat kansen zijn wat betreft superdiversiteit. De praktijkvoorbeelden tonen dit aan. Het thema biedt kansen om aan erfgoededucatie te doen en jongeren te sensibiliseren om er op een actieve manier mee aan de slag te gaan. Zowel de erfgoedsector als migrantenverenigingen kunnen in het thema. Beide sectoren kunnen elkaar verrijken en bestuiven met kennis allerhande.